

01/2023

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia

Tiivistelmä

Satu Nivalainen, Ilari Ilmakunnas, Mikko Laaksonen

Tutkimuksia vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen muutoksista vuoden 2017 eläkeuudistuksen jälkeen

Tässä tutkimuksessa esitellään uusia havaintoja siitä, miten vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on muuttunut vuoden 2017 eläkeuudistuksen jälkeen. Tutkimus koostuu kolmesta erillisestä osatutkimuksesta, joista jokaisessa tarkastellaan asiaa eri näkökulmasta.

Alimmassa ja tavoite-eläkeiässä vanhuuseläkkeelle jääminen sekä 63 ja 65 ikävuoden välillä tehty työura 1954–1957 syntyneillä

Satu Nivalainen

Osatutkimuksessa tarkastellaan, miten alimmassa vanhuuseläkeiässä ja aikaisintaan tavoite-eläkeiässä eläkkeelle jäävien osuus on kehittynyt vuoden 2017 eläkeuudistuksessa sovitun eläkeiän nousun myötä. Lisäksi tarkastellaan työuran kehitystä 63 vuoden iän täyttämistä 65 vuoden iän täyttämistä edeltävään kuukauteen asti. Tarkastelukohteena ovat vuosina 1954–1957 syntyneet, jotka ovat siirtyneet vanhuuseläkkeelle työstä.

Yksityisellä sektorilla alimmassa eläkeiässä eläkkeelle jäävien osuus pysynyt vakaana, julkisella sektorilla noussut

Vuonna 1954 syntyneillä alin vanhuuseläkeikä oli 63 vuotta ja vuonna 1957 syntyneillä 63 vuotta yhdeksän kuukautta. Osatutkimuksessa havaitaan, että kokonaisuutena alimmassa vanhuuseläkeiässä eläkkeelle jäävien osuus on muuttunut vain vähän. Vuonna 1954 syntyneistä 40 prosenttia jäi eläkkeelle alimmassa eläkeiässä. Vuonna 1956 syntyneillä alimmassa iässä eläköityvien osuus oli korkein, 42 prosenttia. Vuonna 1957 syntyneillä alimmassa eläkeiässä eläkkeelle jäävien osuus oli jälleen 40 prosenttia. On syytä huomata, että erityisesti vuonna 1957 syntyneiden käyttäytymiseen on voinut vaikuttaa koronapandemia.

Yksityisellä sektorilla alimmassa iässä eläkkeelle jäävien osuus vaihtelee vain vähän. Vuonna 1954 syntyneistä alimmassa eläkeiässä eläkkeelle jäi 50 prosenttia ja vuonna 1957 syntyneistä 48 prosenttia.

Julkisella sektorilla alimmassa vanhuuseläkeiässä eläkkeelle jäävien osuus on noussut hieman. Niistä julkisella sektorilla työskentelevistä, joilla on alinta vanhuuseläkeikää korkeampi henkilökohtainen eläkeikä, alimmassa eläkeiässä eläkkeelle jäi vuonna 1954 syntyneistä 18 prosenttia ja vuonna 1957 syntyneistä 24 prosenttia. Niillä julkisella sektorilla työskentelevillä, joilla ei ole henkilökohtaista eläkeikää, vastaavat osuudet olivat 27 prosenttia ja 32 prosenttia. Eläkkeelle jääminen alimmassa eläkeiässä on kuitenkin julkisella sektorilla edelleen selvästi yksityistä sektoria harvinaisempaa.

Yksityisellä sektorilla tavoite-eläkeikään jatkavien osuus laskenut vain vähän, julkisella sektorilla huomattavasti

Vuonna 1954 syntyneillä tavoite-eläkeikä oli 63 vuotta yhdeksän kuukautta ja vuonna 1957 syntyneillä 64 vuotta yhdeksän kuukautta. Tavoite-eläkeikään jatkavien osuus on kokonaisuutena laskenut vuonna 1954 syntyneiden 45 prosentista vuonna 1957 syntyneiden 32 prosenttiin.

Yksityisellä sektorilla tavoite-eläkeikään jatkavien osuus on laskenut vain vähän. Vuonna 1954 syntyneistä vähintään tavoite-eläkeikään jatkoi 33 prosenttia ja vuonna 1957 syntyneistä 30 prosenttia. Tavoite-eläkeikä näyttäisi siis ohjaavan ainakin jossain määrin eläkkeelle jäämistä yksityisellä sektorilla.

Julkisella sektorilla samankaltaista ohjaavaa vaikutusta ei ole havaittavissa, sillä vähintään tavoite-eläkeikään jatkavien osuus on laskenut selvästi. Erityisen paljon osuus on laskenut niillä julkisella sektorilla työskentelevillä, joilla on henkilökohtainen eläkeikä. Tässä ryhmässä vuonna 1954 syntyneistä vähintään tavoite-eläkeikään jatkoi 73 prosenttia ja vuonna 1957 syntyneistä 32 prosenttia. Niillä, joilla ei ole henkilökohtaista eläkeikää, vastaavat osuudet olivat 56 prosenttia ja 39 prosenttia. Seurauksena tavoite-eläkeikään jatkavien osuus on kääntynyt suuremmaksi niillä, joilla ei ole henkilökohtaista eläkeikää. Kuitenkin julkisella sektorilla jatketaan vähintään tavoite-eläkeikään asti edelleen hieman yksityistä sektoria useammin.

Työura 63 ja 65 ikävuoden välillä pidentynyt eläkeiän nousua vähemmän

Kun eläkeikä on noussut, työnteen lopettamisen suurin lasku on siirtynyt jokaisella kohortilla kolme kuukautta myöhemmäksi eläkeiän nousun mukaisesti. Tehty työura 63 vuoden iän täyttämisestä 65 vuoden iän täyttämistä edeltävään kuukauteen asti on kuitenkin pidentynyt eläkeiän nousua vähemmän.

Vuonna 1954 syntyneillä työkuukausien mediaani 63 ja 65 ikävuoden välillä oli 12 kuukautta ja vuonna 1957 syntyneillä 16 kuukautta. Mitä korkeampi on eläkeiän alaraja, sitä suurempi osa poistuu työelämästä jo ennen vanhuuseläkeiän saavuttamista. Työskentely myös lopetetaan nopeammassa tahdissa alimman eläkeiän jälkeen. Poikkeuksena ovat vuonna 1957 syntyneet, joilla työssä olevien määrä pysyi koko tarkastelujakson korkeammalla tasolla kuin edeltävinä vuosina syntyneillä.

Työura pidentynyt selvästi yksityisellä sektorilla, julkisella sektorilla vähemmän

Työura 63 ja 65 ikävuoden välillä on pidentynyt yksityisellä sektorilla selvästi. Vuonna 1954 syntyneillä työkuukausien mediaani tällä ikävälillä oli 7 kuukautta ja vuonna 1957 syntyneille mediaanityökuukausia kertyi 14.

Julkisella sektorilla työkuukaudet ovat kasvaneet vähemmän. Henkilökohtaisen eläkeiän ryhmässä työkuukausien mediaani on noussut vuonna 1954 syntyneiden 16 kuukaudesta vuonna 1957 syntyneiden 19 kuukauteen. Ryhmässä, jolla ei ole henkilökohtaista eläkeikää, työkuukausien mediaani on noussut hieman enemmän, 17 kuukaudesta 21 kuukauteen. Julkisella sektorilla työskennellään kuitenkin edelleen selvästi yksityistä sektoria pidempään.

Vanhuuseläkkeen alaikärajan nousun yhteys vanhuuseläkkeelle siirtymisen ajoitukseen ja ansioihin

Ilari Ilmakunnas

Vuoden 2017 eläkeuudistuksen myötä vanhuuseläkkeen alaikäraja nousee kolmella kuukaudella syntymäkohorteittain vuonna 1955 syntyneistä alkaen. Osatutkimuksessa tarkastellaan, mitä yksittäinen kolmen kuukauden nousu vanhuuseläkkeen alaikärajassa on tarkoittanut eläkkeelle siirtymisen ajoituksen ja ansioiden suhteen. Tämä tehdään vertaamalla vuoden lopussa syntyneitä seuraavan vuoden alussa syntyneisiin. Näillä henkilöillä syntymäpäivät ovat lähellä toisiaan, mutta he ovat syntyneet eri vuosina. Tarkastelu kohdistuu syntymäkohortteihin, joilla on eri vanhuuseläkkeen alaikäraja. Oletuksena on, että vanhuuseläkkeen alaikäraja on merkittävin näitä henkilöitä erotteleva tekijä. Osatutkimuksessa tarkastelu kohdistuu yksityisellä sektorilla työskennelleisiin palkansaajiin.

Eläkeiän nousu myöhentänyt vanhuuseläkkeelle siirtymistä

Tulosten perusteella vanhuuseläkkeen ikärajan nouseminen on myöhentänyt vanhuuseläkkeelle siirtymistä. Eläkeiän nouseminen kolmella kuukaudella ei kuitenkaan näytä merkittävästi kiihdyttävän vanhuuseläkkeelle siirtymistä. Tästä syystä ero vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuudessa loppu- ja alkuvuonna syntyneiden välillä ei katoa välittömästi, kun nuorempi syntymäkohortti saavuttaa oman korkeamman vanhuuseläkeikänsä. Ero vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuudessa kapenee iän mukaan, mutta eroa voidaan havaita hieman vielä pari vuotta vanhuuseläkkeen alaikärajan jälkeen.

Tutkimuksessa tarkastellaan vanhuuseläkkeelle siirtymisen ajoitusta myös sukupuolen ja koulutuksen mukaan. Tulokset viittaavat siihen, että naisilla ja korkeammin koulutetuilla vanhuuseläkkeelle siirtyneiden osuus saavuttaa hieman nopeammin heitä, joilla oli kolme kuukautta matalampi eläkeikä, kuin miehillä tai matalammin koulutetuilla (erityisesti heillä, joilla oli vain perusasteen koulutus). Toisin sanoen naiset ja korkeammin koulutetut näyttävät alimman eläkeiän noustessa jäävän eläkkeelle aikaisempaa hieman nopeammin.

Myöhäisempi eläkkeelle siirtyminen näkyy korkeampina keskimääräisinä ansioina

Tarkastelut havainnollistavat, että hieman myöhäisempi vanhuuseläkkeelle siirtyminen on yhteydessä suurempiin keskimääräisiin ansioihin vanhuuseläkkeen alaikärajan jälkeen. Koska vanhuuseläkkeelle jääetään erityisesti lähellä vanhuuseläkkeen alaikärajaa, ovat erot vuoden lopussa syntyneiden ja seuraavan vuoden alussa syntyneiden välillä euromääräisesti suurempia, mitä lähempänä alaikärajaa tarkastelu tehdään.

Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen – eläkeuudistuksen vaikutus?

Mikko Laaksonen

Osatutkimuksessa tarkastellaan työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen muutoksia lähellä vanhuuseläkeikää olevilla. Vaikka eläkeuudistuksessa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä koskevat säännökset eivät suoraan muuttuneet, eläkeuudistus vaikuttaa myös työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen, sillä työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen yläikäraja on sidottu vanhuuseläkkeen alaikärajaan. Vanhuuseläkkeen alaikärajan noustessa myös työkyvyttömyyseläkkeen yläikäraja nousee.

Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä on kasvanut 60–62-vuotiailla, mutta täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden ei

Eläkeuudistuksen jälkeen työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen tuli mahdolliseksi myös 63 ikävuoden täyttämisen jälkeen. Koska ikäraja nousee kohortti kohortilta, kasvaa yli 63-vuotiaana työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrä asteittain. Eläkeuudistuksen kohteena olleissa kohorteissa työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä on kuitenkin kasvanut myös 60–62-vuotiailla. Tämä kasvu on kuitenkin kohdistunut pelkästään osatyökyvyttömyyseläkkeisiin. Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrän kasvu on jatkunut vanhempaan ikään kuin aikaisemmin ja on alkanut vähentyä vasta hieman myöhemmällä iällä kuin vanhemmissa kohorteissa. Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrän kasvun taustalla kuitenkin vaikuttaa jo pidempään jatkunut osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrän lisääntyminen 60 vuotta täyttäneiden joukossa.

Täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle yli 60-vuotiaana siirtyneiden määrässä ei ole juurikaan tapahtunut muutosta. Alkuvuodesta 2020 alkanut koronapandemia on kuitenkin voinut vähentää lähellä vanhuuseläkeikää työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien määrää. Lisäksi vanhempiin ikäluokkiin on vuoden 2017 jälkeen kohdistunut useita muita etuusmuutoksia, joiden vuoksi eläkeuudistuksen vaikutusta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen on hankala erottaa. Yksityisellä sektorilla työkyvyttömyysmääritelmän muutokseen liittyvä täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen voimakas keskittyminen tasan 60 ikävuoden kohdalle saattaa myös vaikeuttaa muutoksen havaitsemista.

Osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on lisääntynyt sekä yksityisellä että julkisella sektorilla

Yleisesti ottaen työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen muutokset ovat yksityisellä ja julkisella sektorilla samansuuntaisia. Kummallakaan sektorilla täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrässä ei 60 ikävuoden jälkeen ole tapahtunut merkittäviä muutoksia, mutta osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtyneiden määrä on kasvanut selvästi. Julkisella sektorilla sekä täydelle että osatyökyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lisääntyminen iän myötä näyttäisi jatkuvan hieman myöhäisempään ikään kuin yksityisellä sektorilla.

Tutkimuksia vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen muutoksista vuoden 2017 eläkeuudistuksen jälkeen

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 01/2023

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-691-359-2>

www.julkari.fi > [Eläketurvakeskus](#) > [Julkaisut](#)

ISBN 978-951-691-359-2 (PDF)

ISSN 1798-7482 (verkkajulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 41120
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 41120
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus
Finland
Phone +358 29 41120
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi

> [julkaisut](#)